رویداد

سند ۲۰۳۰ اجرا نمی‌شود

● وزیر آموزش‌وپرورش گفت: در نامه‌ای از رئیس مجلس و رئیس دیوان محاسبات خواسته‌ام تا حذف سختی کار فرهنگیان انجام نشود و هیچ ردیف دیگری از حکم حقوقی معلمان حذف نمی‌شود.سیدمحمد بطحایی، وزیر آموزش‌وپرورش، گفت: رشدنکردن واحدهای آموزشی متناسب با رشد جمعیت در شهرها و مسکن مهر به‌دلیل هماهنگ‌نبودن با آموزش‌وپرورش منجر به کمبود واحدهای آموزشی در برخی مناطق شهری شده است. او ادامه داد: برای کنترل فرایند ثبت‌نام، گروه‌هایی از ستاد اصلی وزارتخانه آموزش دیده‌اند و برای نظارت به مدارس تهران و استان‌ها اعزام شده‌اند تا با نظارت کامل بر فرایند ثبت‌نام مدافع حقوق والدین و دانش‌آموزان باشند تا حقی از دانش‌آموزان ضایع نشود. درباره تخلف ثبت‌نام، در برخی موارد حتی ابلاغ مدیران متخلف را لغو کردیم.بطحایی اظهار کرد: براساس قانون مصوبه مجلس سوابق تحصیلی باید به‌تدریج جایگزین کنکور ورودی دانشگاه‌ها شود. امسال براساس بررسی‌ها در شورای برنامه‌ریزی آزمون ورودی دانشگاه‌ها، برای سال تحصیلی ۱۳۹۸، سهم سوابق تحصیلی به ۳۰ درصد قطعی تبدیل شود. دروس پایه دوازدهم فقط در سوابق تحصیلی در نظر گرفته خواهد شد و به‌تدریج پایه‌های دهم و یازدهم با برگزاری امتحانات نهایی و هماهنگ در سال‌های بعدی، در سوابق تحصیلی تأثیر خواهند داشت.او ادامه داد: در این صورت برخلاف گذشته که فقط کنکور می‌توانست مشخص کند چه فردی قبول شود، از این به بعد تلاش‌های دانش‌آموزان در طول سال‌های تحصیلی اثرگذار خواهد بود. عامل ایجاد آزمون‌ها در مدارس ابتدایی به علت وجود آزمون‌های مدارس خاص در پایه هفتم بود و به این علت هدف‌های تربیتی و آموزشی مدارس ابتدایی به حاشیه رفته بود.وزیر آموزش‌وپرورش همچنین گفت: حذف آزمون ورودی مدارس سمپاد به معنای حذف این مدارس نبود و این مدارس در پایه هفتم آزمون هوش و استعداد تحصیلی دارند و نیازی به کتاب تست و جزوه برای این آزمون‌ها نیست.وی تصریح کرد: سند ۲۰۳۰ سندی بین‌المللی است و فقط برای ایران نبوده که با توجه به ورود مقام معظم رهبری و تأکید ایشان در عملیاتی‌نشدن این سند، کاملا از دستور کار این وزارتخانه خارج و متوقف شده است. خوشبختانه ما اسناد فرادستی قوی‌تر و غنی‌تری نسبت به سند ۲۰۳۰ داریم. اگر در مواردی گزارش شود که مدرسه‌ای به اجرای سند ۲۰۳۰ پرداخته است، تیم سه‌نفره‌ای که به‌منظور نظارت بر مدارس تشکیل شده، بدون سلسله‌مراتب به مدرسه وارد خواهد شد و بررسی خواهد کرد و با متخلف برخورد خواهد شد.بطحایی گفت: در دولت دهم مصوبه‌ای اجرا شد که در آموزش‌وپرورش مدیران سابق و همه کارکنان را مشمول سختی کار کردند که دیوان محاسبات با استناد به قانون خواهان لغو آن شد و ما پس از سال‌ها مقاومت و امتناع از حکم دیوان مجبور به اجرای آن شدیم. در نامه‌ای از رئیس مجلس و رئیس دیوان محاسبات خواسته‌ام حذف سختی کار فرهنگیان انجام نشود. هیچ ردیف دیگری از حکم حقوقی معلمان حذف نمی‌شود. بخش اول مطالبات بازنشستگان پرداخت شده است و نوبت بعدی آن ان‌شاءالله تا شهریور پرداخت می‌شود.او ادامه داد: درباره بیمه تکمیلی، به‌دلیل افزایش تعرفه‌های پزشکی بخشی از محاسبات ما بابت پرداختی که از بیمه شده و از دولت دریافت می‌شود، دچار مشکل شده است و چون حق بیمه با پرداختی‌ها یکسان و هماهنگ نیست، زمان پرداخت‌ها کمی طولانی شده است.

گفت‌وگو با آرش میلانی عضو شورای شهر پایتخت

تهران مافیای باغ دارد

معصومه اصغری: محیط‌زیستی‌ترین و هم‌زمان کم‌خبرترین عضو شورای شهر تهران است؛ آرش میلانی عضو دوره پنجم شورای شهر تهران که به گفته خودش از پیش از انتخابات و رأی‌آوردن و ورودش به شورای شهر دغدغه محیط زیست و طبیعت را داشت. بیشتر از ۱۰ ماه از شروع به کار این دوره شورا می‌گذرد و در این مدت اقدام و برنامه‌های اجرائی مشخص اندکی از اعضای شورای شهر در زمینه حفاظت از محیط زیست دیده‌ایم. شاخص‌ترین این اقدامات لغو مصوبه مخرب برج باغ و تلاش برای مصوب‌کردن قوانینی جدید برای حفاظت از باغ‌های تهران است که البته هنوز به نتیجه مشخص و ملموس نرسیده و تصویب نشده است. میلانی معتقد است براساس تجارب شورای چهارم در تهران مافیای باغ وجود دارد و از طرق مختلف برای چشم‌پوشی از تخلفات اعمال فشار می‌کند و یکی از نشانه‌هایش را هم این می‌داند که با وجود لغو مصوبه برج باغ همچنان مواردی هرچند اندک از تخلف را شاهد هستیم. در این گفت‌وگو با میلانی درباره مسائل محیط‌زیستی تهران، از موضوع باغ‌ها، زباله و پسماند گرفته تا درختان ولیعصر و موضوع حساس آب در پایتخت پرسیده‌ایم.

عکس: سهند تاکی، شرق

شما به‌عنوان گزینه محیط‌زیستی در لیست اصلاح‌طلبان شورا معرفی شده‌اید. سابقه‌ای در این حوزه دارید، زمینه‌های این انتخاب چه بود؟

من دانش‌آموخته مقطع کارشناسی ارشد مهندسی آبخیزداری از دانشگاه تهران هستم و دو دهه است که در حوزه آب و محیط زیست فعالیت حرفه‌ای دارم. از سال ۹۴ تا ۹۶ نیز عضو دفتر سیاسی حزب اتحاد بوده‌ام و اکنون نیز عضو کمیسیون محیط زیست حزب هستم. البته قبل از آن نیز سابقه ۱۰ سال فعالیت حزبی داشتم. در دفتر سیاسی حزب اتحاد چندین کمیسیون وجود دارد. یکی از آنها کمیسیون امور زیربنایی و محیط زیست است. معمولا احزاب، ورود چندانی به بحث‌های محیط زیست ندارند اما حزب اتحاد، جزء معدود احزابی است که این کار را در پیش گرفت. طبیعتا به دلیل نوپایی موضوع، تعریف کار حزبی در میدان محیط زیست دشواری‌های خودش را دارد اما به اتفاق سایر همکارانم در حزب اتحاد تلاش داریم تا به تحلیل روشنی از سیاست‌های محیط‌زیستی برسیم. البته نظرات حزب اتحاد هنوز دراین‌باره تبدیل به مانیفست نشده ولی به‌صورت چند مطالبه درآمده است. برای مثال در بیانیه یکی از کنگره‌ها بحث ریزگردها را مطرح کردیم. علاوه بر این در پویش پاسداری از میراث فرهنگی و طبیعی نیز به دوستان کمک می‌کردم و در اتاق فکر فراکسیون محیط زیست مجلس هم عضو بودم. در جریان تدوین برنامه ششم توسعه پیگیری موضوع تأمین منابع مالی برای بخش محیط زیست بودم. به‌صورت دوره‌ای هم در جلسات اتاق فکر شبکه تشکل‌های محیط زیستی تهران حضور داشتم. در جریان انتخابات هم که براساس تخصص جلو می‌رفتند، در میان حدود ۱۵۰ نفر نمره‌بندی کردند و من جزء لیست قرار گرفتم.

در این مدت، از زمان آغاز به کار شورا، فارغ از بحث‌های حاشیه‌ای و انتخاب شهردار مشخصا چه کاری کرده‌اید؟

در برنامه لیست امید برنامه مشخصی برای محیط زیست داریم. ما به آن متعهد هستیم. تقریبا دو ماه اول تلاش شد تا با جزئیات اقدامات گذشته آشنایی پیدا کنم که روندها چطور بوده است. خوشبختانه کمیسیون سلامت محیط زیست در شورای چهارم، آقای حافظی، آقای حقانی و خانم آباد و البته آقای مسجدجامعی، فعالیت‌های خوبی داشته‌اند و مخصوصا در حوزه باغات، پیگیر بودم که تا چه مرحله‌ای جلو رفته و چه اقداماتی را باید پیگیری کنیم. این برای دو ماه اول، پروسه‌ای بود که طول کشید. احکام و برنامه دوم شهرداری و اسناد، مصوبات و تعهدات شورا و شهرداری، استخراج شد تا قبل از فصل بودجه ۹۷ به خطوط کلی برسیم. در فصل بودجه روی دو موضوع تأمین منابع برای تملک باغات و تقویت دوچرخه‌سواری کار کردیم. بعد از آن، ذیل کمیته محیط زیست چهار کارگروه آلودگی هوا، پسماند، فضای سبز و آب را با کمک دوستان تشکیل دادیم. کارگروه آلودگی هوا بر موضوع پیگیری دیزل، نصب فیلتر دوده و سایر تعهدات شهرداری در قانون هوای پاک متمرکز است و خود من هم در راستای وظایف نظارتی در جلسه کارگروه کاهش آلودگی هوای تهران شرکت می‌کنم. کارگروه آب به طور متمرکز موضوع رود-دره‌ها و طرح آب خام تهران را بررسی کرده و پیگیر تنظیم سیاست‌های مربوطه در برنامه سوم شهرداری است. کارگروه پسماند به‌صورت خاص موضوع تهیه برنامه جامع مدیریت پسماند را دنبال کرده است. کارگروه فضای سبز علاوه بر موضوع باغات، نظارت بر موضوع سفیدبالک‌ها و تغییر الگوی کشت را در دستور کار داشته است. لغو مصوبه برج‌باغ و تهیه طرح جایگزین و همچنین پیگیری طرح شناسنامه باغات هم از جمله این فعالیت‌هاست.

یکی از مشکلات این است که درباره آلودگی‌های محیط‌زیستی آمار و اطلاعات کامل و درست را منتشر نمی‌کنند. آیا شورا و شهرداری دسترسی به این آمار دارد؟

ما برنامه‌ای داریم تا شهرداری داده‌های آلودگی هوا را تدقیق کند و برآورد مستقل داشته باشیم؛ چون بالاخره مهم است که این عدد و رقم صحت داشته باشد. وقتی می‌گویید هفته‌ای به اندازه یک ایرباس، آلودگی هوا کشته می‌دهد، این صحت دارد یا ندارد؟ بعضی از آمارهای خارج از کشور را به داخل تعمیم می‌دهند. این صحیح نیست. بعید است عدد درستی باشد. ما براساس آمار رسمی ناشی از فوت و خسارت بهداشتی که به مردم شهر تهران وارد می‌شود، باید برنامه‌ریزی کنیم؛ بنابراین یکی از خروجی‌های کارگروه آلودگی هوا این بود که یک‌سری مطالعات و کارهای داده‌ای برای سال ۹۷ در دستورکار قرار دهیم.

هنوز این دستورکار اجرائی نشده؟

در حال انجام است و یک‌سری فعالیت‌ها را بررسی و در بودجه لحاظ کردیم و شروع به مطالعه کردند. در زمان آقای نجفی برنامه کاهش آلودگی هوا مطرح شد؛ ولی شورا در جریان آن نبود و ما انتقاد کردیم. مبدأ این طرح جلسه مشترکی با مجلس بود. در نشستی که شورای پنجم با آقای لاریجانی داشت، می‌گفتند پیگیری آلودگی هوا برای مجلس خیلی مهم است. پیرو آن، نشستی از طرف شهرداری و مجلس برگزار شد که شما برآوردی از بودجه پنج‌ساله بدهید که برای مسئله آلودگی هوا چقدر بودجه لازم است و حدود هفت‌هزارو ۵۰۰ میلیارد را اعلام کردند.

مگر می‌شود عدد داد؟

برآورد است؛ مثلا می‌گویند این مقدار اتوبوس و این‌قدر خط مترو می‌خواهیم؛ اما این جای طرح جامع آلودگی هوا را نمی‌گیرد. در ادامه البته گفته شد که باید طرح جامع آلودگی هوای تهران را یا به‌روز کنند یا در آن بازنگری کنند و امیدواریم این کار امسال انجام شود. بالاخره در بحث محیط زیست یا باید به یک‌سری کارهای اقتضائی و ضربتی و بستن کارخانه متکی باشید یا براساس برنامه مدون علمی عمل کنیم؛ چون محیط زیست پیچیده است. در واقع شما فکر می‌کنید یک مسئله را حل می‌کنید؛ ولی ممکن است بعد از حل کوتاه‌مدت آن مسئله، همچنان مشکل آلودگی هوا در قالب مسائل جدید باقی باشد و در عمل می‌بینید که به دلیل اقدام‌نکردن جامع، کلیت مسئله حل نمی‌شود.

بدون تعارف، بقیه اعضای شورا چقدر دغدغه محیط زیست دارند یا حتی درباره محیط زیست شناخت دارند و حساس هستند؟

در شورای پنجم، بحث ترافیک و مترو و حمل‌ونقل، موضوع خیلی مهمی است و این با آلودگی هوا مرتبط است. بدون هیچ‌گونه تردیدی همه حمایت می‌کنند. شورا درباره این موضوع همسویی دارد. مثالی برای شما بزنم؛ در مقطع تصویب بودجه، کارگروه مشترک با مجلس داشتیم. این کارگروه مشترک تلاش می‌کرد که منابع مالی برای پروژه‌های شهر تهران را فراهم کند. یکی از محورهای کلیدی بحث مترو بود. الان ما بحث مترو را ذیل برنامه کاهش آلودگی هوای تهران می‌بینیم. موارد دیگری هم که بوده، شخص آقای مهندس هاشمی، رئیس شورا و دیگر اعضا در کمیسیون‌های دیگر دنبال یا حمایت کرده‌اند؛ مثلا در کمیسیون حمل‌ونقل و ترافیک، خانم امانی پیگیر یک‌سری بحث‌های آلودگی هوا هستند. در کمیسیون اجتماعی - فرهنگی خانم فخاری به صورت خاص راجع به آلودگی هوا چند جلسه خوب با ان‌جی‌اوها داشته‌اند. این‌طور نیست که فقط کمیسیون سلامت آلودگی هوا را پیگیری کند. من هرجا کمک و مساعدت از کمیسیون‌های مرتبط با آلودگی هوا خواستم، کمک کردند. در حوزه باغات، آقای اعطا در کمیسیون شهرسازی بحث تخریب باغات و جایگزینی مصوبه برج‌باغ را پیگیری می‌کنند و دیگر اعضا در قالب تذکر و بازدید فعال هستند.

بین همه اعضای شورا در کنار خودتان، کدام عضو را می‌توان گفت او هم محیط‌زیستی است؟

اگر کسی را بگویم، بقیه می‌گویند چرا ما را نگفتید. همه آنها در بحث محیط زیست پیگیر هستند و به طور خاص اعضای کمیسیون سلامت خانم نوری و خانم خداکرمی هستند.

درباره کمبود آب در تهران و اصلاح برخی روش‌های آبیاری و اقدامات اجرائی در حوزه فضای سبز اصلاحات داشته‌اید؟ مثلا حتی آب‌دهی چمن‌های شهری که در ساعت مشخصی باشد تا بخار کمتر شود؛ آیا به صورت مشخص برای این کاری کرده‌اید یا خواهید کرد؟

بله؛ روی این موضوع کار شده است؛ چون امسال سال کم‌آبی است و بالاخره امیدواریم با تمهیداتی به جیره‌بندی نخوریم. اگر بخواهید مقیاس داشته باشید، ما یک میلیارد مترمکعب در سال مصرف آب شرب داریم. در سال‌های نرمال ۷۰ درصد از آب شرب تهران را سدها و باقی را آب‌های زیرزمینی تأمین می‌کردند؛ پس این رقمی که برای آب خام فضای سبز از منبع آب‌های زیر زمینی مصرف می‌شود، رقم درخورتوجهی است. در برنامه دوم شهرداری، احکامی بوده که شهرداری را موظف کرده الگوی کشت فضای سبز را با مصرف آب کمتر و گونه‌های سازگار مطالعه و بررسی کند. متأسفانه این مطالعه از جنس مطالعه کتابخانه‌ای است. شما باید اینها را به صورت پایلوت در یک کار میدانی کشت کنید تا مشخص شود کدام‌یک مصرف کمتری دارد؛ البته درباره این موضوع مطالعاتی مهم، دچار عقب‌افتادگی هستیم.

یعنی قرار بوده در دوره‌ای این کار بشود؛ ولی نشده است؟

بله؛ در ابتدای برنامه دوم جزء تکالیف شهرداری بوده است. تذکری به سازمان پارک‌ها داده شد؛ چون قبلش هم یکی، دو دفعه گفته بودیم این در چه مرحله‌ای است. پیرو آن تذکر گزارشی را برای شورا فرستادند که معلوم شد کار میدانی چندانی صورت نگرفته و عملا حرکت به سمت گونه‌های کم‌مصرف در ابتدای راه است.

آمار دقیقی از میزان مصرف آب وجود دارد؟

براساس برآوردهای مقدماتی، ۱۴۷ میلیون مترمکعب نیاز آبی فضای سبز تهران است که حدود ۳۳ درصد آب مصرفی متعلق به چمن‌کاری است.

توضیحی که قبلا شهرداری درباره مصرف آب خام داده بود، مستند است؟ چون یکی از چیزهایی که همیشه وجود داشته، این بوده که می‌گفتند آب خام استفاده می‌شود؛ ولی همه‌جا این‌طور نبود.

از شبکه قبلا استفاده می‌شد. این را بررسی کردند و مشاور گرفتند. گزارش‌هایی دادند، می‌گویند مستند است. عدد مصرف آب خام را به صفر نزدیک کردند؛ البته آب و فاضلاب هم آمد و با آنها جلسه گذاشتیم؛ چون از نظر بهداشتی خطرناک است که شبکه شهری را به شبکه فاضلاب وصل کنید. شرکت آب و فاضلاب قطع ارتباط را تأیید کردند، اما همواره این موضوع نیازمند پایش و مراقبت است.

یکی از مشکلاتی که در تهران خیلی جدی است، اینکه قوانین برخوردکننده با قطع‌کنندگان درخت یا فضای سبز یا باغات، خیلی بازدارنده نیست. یک مغازه‌دار با خیال راحت قطع می‌کند، چون قرار نیست جریمه‌ای به آن شکل شود. آیا امکان دارد؛ یعنی برنامه‌ای دارید که شورا این را سخت‌تر کند یا بازدارندگی قوانین را به‌نوعی افزایش دهید؟ روی این اساسا فکری شده است؟

یک مانع فرهنگی مهم دارد که اگر جریمه را خیلی بالا ببریم، دیگر مردم در تهران درخت نمی‌کارند.

ادامه در صفحه ۱۳

تهرانشهر

بی‌توجهی مسئولان یا بی‌اعتمادی مردم؟!

امید بزرگ حداد . مهدی کاظمی

● ایران کشوری نیمه‌خشک با منابع آب شیرین محدود است، اما ایرانیان در طول تاریخ با این کم‌آبی کنار آمده، سازگار شده و تاریخ و تمدن عظیمی را از خود به‌جای گذاشته‌اند. حال چه شده است که در سال‌های اخیر مدام عبارت «آب نیست» را می‌شنویم؟! و بارها از اخبار اعتراض و تجمع کشاورزان به تخصیص‌ندادن آب کافی یا اعتراض شهروندان به قطعی آب را دیده و شنیده‌ایم. ادامه این اعتراض‌ها می‌تواند منجر به بروز اختلاف شده و در نهایت به درگیری بینجامد؛ زیرا در طول تاریخ اگرچه آب عامل شروع جنگ نبوده، اما در مواردی اصلی‌ترین عامل برای شروع درگیری بوده است. در هر صورت، منابع آب و بحران آن به حدی مناقشه‌برانگیز شده است که حتی جست‌وجوی علت برای آن نیز خود مناقشه‌بردار شده است. برای محیط زیست نیز اوضاع و احوال بهتر از آب نیست. مقصر این چالش‌ها مسئولان هستند یا مردم؟ درحال‌حاضر صورت‌مسئله یافتن مقصر این تنش نیست؛ صورت‌مسئله اصلی ارائه راه‌حل مناسب برای حل این مشکل است. علت بحران آب در مقیاس‌های زمانی و مکانی مختلف، متفاوت است. برای مثال، بروز عوامل طبیعی مانند تغییر اقلیم و خشک‌سالی، اتکای صرف به سیاست‌های سازه‌ای مانند ساخت سدها، نبود قوانین صریح و کارآمد و حکمرانی آبی مناسب، هریک می‌تواند علتی برای بروز بحران آب باشد. بررسی راه‌حل‌های بحران آب نیز به نوبه خود چالش‌برانگیز است؛ زیرا نحوه زندگی، ساختارهای اجتماعی و اقتصادی و مدیریت تأمین و تقاضای آب به شیوه‌ای شکل گرفته‌اند که برای حل بحران آب، نیاز به تغییر در هریک از این عوامل وجود دارد. مسئولان و محققان برای حل بحران، راه‌حل‌های متعددی ارائه داده‌اند، اما بیشتر آنها از دو ویژگی بحران آب غافل بوده‌اند؛ اولین ویژگی، بدخیم‌بودن مسئله بحران آب است. برای این‌گونه مسائل نمی‌توان تعریف مشخصی ارائه داد. بیان مسئله و ارائه راه‌حل برای این موضوعات، بستگی شدید و مستقیمی به یکدیگر دارد. همچنین خصوصیت دیگر این مسائل این است که آن‌قدر گسترده هستند که نمی‌توان مرز و حد مشخصی برای تعریف مسئله در نظر گرفت. ویژگی دوم که به نوعی ماحصل بدخیم‌بودن مسئله بحران آب است، این است که برای حل مشکلات آبی باید همه ذی‌نفعان حضور و مشارکت گسترده و فعالی داشته باشند؛ درحالی‌که تاکنون نه از سوی دولت و نه از طرف مردم تصمیم جدی و عزمی راسخ برای این کار دیده نشده است. شاید اصلی‌ترین دلیل این شرایط، اعتمادنداشتن متقابل مردم و مسئولان برای حل مشکل آب باشد. به عبارت دیگر، اعتماد متقابل حلقه گم‌شده حل بحران آب است. اگر مسئولان اراده راسخ، انگیزه کافی و برنامه‌ریزی صحیح برای جلب اعتماد و مشارکت همه ذی‌نفعان برای حل مسئله آب را نداشته باشند، باید منتظر ماند و دید چه زمانی تبعات جدی این بحران گریبانگیر همه می‌شود که در آن صورت، حل مشکل به‌مراتب پیچیده‌تر از حال حاضر خواهد بود.

جدول ۳۱۶۱ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- خواهشگری- شانه، دوش- عفونت و التهاب چرکی غده‌های چربی پلک ۲- الفبای تلگراف- جزوه تبلیغاتی- درنده جنگلی ۳- واله و عاشق- عریضه‌نویس- نوعی خاک ۴- دشمن آتش- سرتاسر- بازیکنی که در باشگاهی غیر از باشگاه‌های کشورش بازی می‌کند ۵- پرنده نجار- موشک زمین به زمین ۶- نوعی زیرانداز- بلندمرتبه- از اندام گفتاری ۷- دومین حرف الفبای یونانی- روی قاب پنجره می‌اندازند- مجسمه ۸- امپراتوری آلمان- ساختمان‌ها- منبر وعظ و خطابه ۹- به سختی یافت می‌شود- بزرگ‌ترین سرخ‌رگ بدن- ظلم ۱۰- بانگ چوپان- مشهور- ناپاک شرعی ۱۱- از آثار هوشنگ مرادی‌کرمانی، نویسنده کودک و نوجوان- رشته فرنگی ۱۲- دیاگرام- گران‌بها- قلیل ۱۳- قول‌وقرار- بیماری ناشی از کمبود ویتامین B- خواهر اسفندیار در شاهنامه ۱۴- نوعی شیرینی- از جاذبه‌های گردشگری اصفهان- دعای زیرلب ۱۵- طبخ غذا- مقابل حاشیه- دوازده عدد.

عمودی:

۱- درختی همیشه سبز- آبگیر- تازه به راه افتاده ۲- زیبا و دلپسند- کسب درآمد زندگی ۳- شیر بیشه- رئیس‌جمهور شهید- معروف‌ترین تراژدی یونان ۴- تکیه‌کردن- عددی دورقمی ۵- تنها- کوتاه و مختصر- پدر- فونداسیون ۶- از القاب حضرت فاطمه(س)- خانم کارآگاه داستان‌های آگاتاکریستی ۷- پوشیده و پنهان- تلفن‌همراه- گوشت بی‌استخوان ۸- تیره و ظلمانی- بی‌درنگ- سنگدلی و بی‌رحمی ۹- هر عنصر چکش خوار و رسانا- ورم غده‌های براقی بناگوش- واحد نظامی ۱۰- پایتخت مالت- اوضاع آشفته و بی‌نظم ۱۱- تکرار حرفی- نیم‌تنه بی‌آستین- شیرینی میوه‌ای- دوستی ۱۲- بالکن- نخستین زن شهید اسلام ۱۳- ترش و شیرین- صحیح‌بودن- خیزابه ۱۴- روزنامه‌نویس- نوعی هواپیمای جنگی ۱۵- بلبل- خوشحال و خندان- تکیه‌دادن.

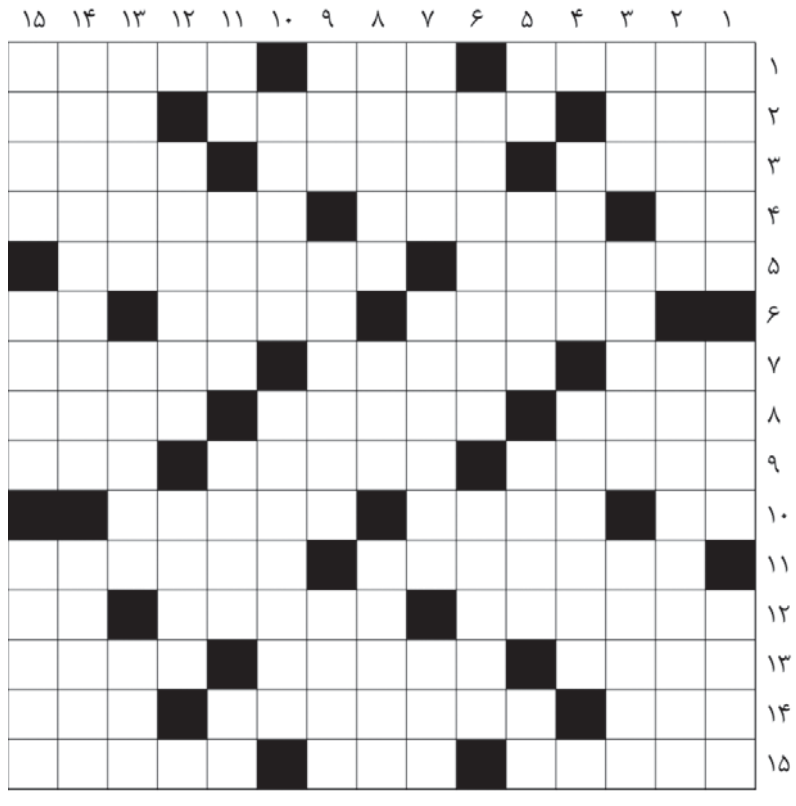

حل سودوکو سخت

۴	۷	۳	۸	۲	۶	۵	۱	۹
۸	۶	۵	۱	۹	۴	۷	۲	۳
۱	۹	۲	۳	۵	۷	۸	۴	۶
۶	۴	۹	۷	۸	۱	۳	۵	۲
۷	۵	۱	۶	۳	۲	۹	۸	۴
۲	۳	۸	۵	۴	۹	۱	۶	۷
۵	۱	۶	۲	۷	۳	۴	۹	۸
۳	۲	۴	۹	۱	۸	۶	۷	۵
۹	۸	۷	۴	۶	۵	۲	۳	۱

حل سودوکو ۲۱۵۶

۹	۵	۳	۴	۸	۲	۷	۶	۱
۲	۷	۴	۱	۵	۶	۸	۳	۹
۶	۸	۱	۷	۹	۳	۵	۴	۲
۵	۱	۸	۹	۴	۷	۳	۲	۶
۳	۲	۷	۸	۶	۱	۴	۹	۵
۴	۶	۹	۲	۳	۵	۱	۷	۸
۱	۴	۲	۶	۷	۸	۹	۵	۳
۸	۹	۵	۳	۲	۴	۶	۱	۷
۷	۳	۶	۵	۱	۹	۲	۸	۴

جدول ۳۱۶۰

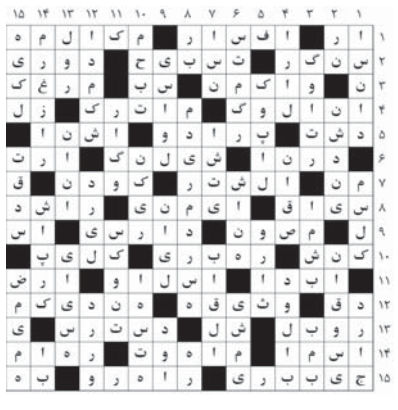

سودوکو سخت ۲۱۵۷

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۵		۶	۱	۸			۴
			۲	۵		۷	۱	۸
	۳					۲		۹
۴								۱
۲		۹					۸	
۵	۴	۱		۸	۶			
۹			۳	۷	۵		۴	

سودوکو ساده ۲۱۵۷

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

	۳	۵			۲	۹		۴
							۷	۶
	۶		۷			۵		
۴	۱			۲				۹
	۷			۵			۶	
۵				۷			۳	۱
		۳			۱		۸	
۸	۵							
۶		۱	۲			۳	۴	